

elev- og lærling-
ombudet

Sør-Trøndelag

Årsrapport 2012 / 2013

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	Innledning.....	1
2	Organisering og drift	1
2.1	Økonomi	1
2.2	Bemanning.....	1
2.3	Mandat	2
3	Veiledningsarbeid.....	2
3.1	Henvendelser.....	3
3.2	Informasjon	3
3.3	Skoledagboka.....	4
4	Pådriverarbeid	4
4.1	Skolene	4
4.1.1	Elevrådsbesøk.....	4
4.1.2	Møte med yrkesfagsklassene på VG2	5
4.2	Lærebedrifter og opplæringskontor	5
4.2.1	Læringsamlinger	5
4.3	Fagenhet for videregående opplæring	5
4.4	Møter og arrangement	5
5	Samarbeid	6
5.1	Politisk ledelse	6
5.2	Fylkeskommunens virksomhet	6
5.3	Medvirkningsorgan.....	6
5.4	Ombudene for elever og lærlinger i Norge.....	7
5.5	Andre viktige aktører	7
6	Anbefalinger	7
7	Vedlegg.....	9
7.1	Handlingsplan 2013-2014	9
7.2	Fylkestingssak 97/12 – Saksprotokoll	10
7.3	Fylkestingssak 34/2005 – Protokoll og saksutredning.....	11

1 INNLEDNING

Elev- og lærlingombudets oppdrag er å ivareta interessene til elever og lærlinger i videregående opplæring i Sør-Trøndelag. I praksis gjennomføres dette i hovedsak ved å informere elevene og lærlingene om deres rettigheter og plikter, gjennomføre kurs for elevrådsmedlemmene ved de videregående skolene, og ved å bistå enkeltelever, lærlinger og elevråd i saker ved den enkelte skole og lærebedrift. Ombudet får gjennom ulike møter, samlinger og enkelthenvendelser en god del tilbakemeldinger på videregående opplæring i Sør-Trøndelag.

Ombudsrollen medfører at man ofte jobber med utgangspunkt i et forhold som elever, lærlinger eller foreldre er misfornøyd med. Ombudet anser det som sin oppgave å videreformidle denne misnøyen til skoleeier på en mest mulig konstruktiv måte, for slik å bidra til at kvaliteten på opplæringen kan heves. Det er etter ombudets mening derfor også viktig å få en åpenhet rundt misnøyen og åpne for konstruktive tilbakemeldinger. Samtidig er ombudets generelle inntrykk at de fleste elever og lærlinger er fornøyde med sin opplæring.

Det presiseres at elev- og lærlingombudets årsrapport ikke bygger på statistiske data om opplæringen i Sør-Trøndelag, og kan derfor ikke brukes til å gi en statistisk beskrivelse av opplæringstilbudet i fylket. Slike opplysninger er det fylkesrådmannen som samler inn gjennom brukerundersøkelser samt fylkeskommunens egne rapporteringssystemer.

Denne årsmeldingen distribueres til alle skoler v/skoleledelsen, elevrådene, Elevorganisasjonen, opplæringskontorene, Fagenhet for videregående opplæring, Fylkesmannen, LO Ungdom og til elev- og lærlingombudene i Norge.

2 ORGANISERING OG DRIFT

2.1 ØKONOMI

Elev- og lærlingombudet har de siste årene hatt god økonomi. Dette skyldes i hovedsak engangshendelser som ikke kan forutses på forhånd, men det har gitt det nye ombudet nødvendige ressurser i sin oppstartsfase. Året 2013 blir også et romslig år økonomisk, tatt i betraktning at ombudet i store deler av våren har vært i permisjon. Den økonomiske rapporteringen her baserer seg i hovedsak på regnskapet fra 2012, samt foreløpige tall fra 2013-regnskapet.

I 2012 hadde ombudet et ordinært driftsbudsjett på kr 116 000,- etter at lønn og sosiale utgifter er trukket fra. I tillegg disponerte ombudet ca 47 000 av 2011-overskuddet. De ekstra midlene ble benyttet til å lage brosjyrer, plakater og annet profileringsmateriale basert på ombudets nye grafiske profil. Totalt benyttet ombudet ca 76 000 på ulike trykksaker og grafisk design i 2012. De andre store utgiftspostene er kjente, og varierer lite fra år til år. Ombudets andel av skoledagboka var på ca 26 000, reiseutgifter ca 32 000 og annonser/reklame i underkant av 10 000.

I 2013 har ombudet et ordinært driftsbudsjett på kr 120 000,- etter at lønn og sosiale utgifter er trukket fra, og har også dette året mulighet til å satse litt ekstra pga overskudd i 2012 og lavere lønnsutgifter pga permisjon. Ombudet har valgt å bruke en del av disse ekstra midlene på å bestille en ny type trykksak, såkalte Spreadcards, til elever og lærlinger. Den vil være klar i løpet av september 2013. Pga ombudets permisjon har det ellers ikke vært brukt mye penger våren 2013, og pr 01.07. var totalregnskapet på kun 19 000 for inneværende år, etter at lønn og sosiale utgifter er trukket fra.

2.2 BEMANNING

Ombudsrollen bemannes av Espen Agøy Hegge i en 100% stilling. Hegge er det andre elev- og lærlingombudet i Sør-Trøndelag siden stillingen ble opprettet i 2006. Ved nyansettelsen i september 2011 ble stillingen omgjort fra en fast stilling til en åremålsstilling på 6 år uten mulighet for forlengelse.

I store deler av skoleåret 2012-2013 har Hegge tatt ut foreldrepermisjon, og den oppsøkende og utadrettede aktiviteten har derfor vært lav. Elevrådsbesøkene høsten 2012 ble med noen få unntak gjennomført som normalt, men det har ikke vært gjennomført nye utadrettede tiltak dette skoleåret.

2.3 MANDAT

Elev- og lærlingombudets oppdrag er beskrevet i fylkestingssak 34/2005:

Oppgaver i forhold til elever og lærlinger

To viktige stikkord for ombudets arbeid er elev- og lærlingmedvirkning og elev- og lærlingdemokrati. Inspirert av arbeidet med elev- og lærlingombud i andre fylker, erfaringer fra samhandling med elever i eget fylke og innspill fra EO i ST tenker fylkesrådmannen seg at ombudet har flg arbeidsoppgaver:

- ivareta elevenes og lærlingenes interesser generelt
- informere elevene og lærlingene om deres rettigheter og plikter
- legge til rette for å styrke elevers og lærlingers innflytelse på sin egen opplærings situasjon
- bidra til å realisere opplæringslovens og forskriftenes bestemmelser om elevenes og lærlingenes rett til å delta aktivt i planlegging, gjennomføring og evaluering av opplæringen
- være en brobygger mellom elevene og skoleledelsen og mellom lærlingene og bedriftsledelsen

Dette gjøres bl.a. ved å:

- gjennomføre kurs for elevrådsmedlemmene ved de videregående skolene og tilsynsvalgte i lærebedriftene
- inspirere elevrådene og tilsynsvalgte til større aktivitet
- informere om elevenes og lærlingenes rettigheter og plikter i forhold til et godt fysisk og psyko-sosialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring
- bistå enkeltelever, lærlinger og elevråd i saker ved den enkelte skole og lærebedrift
- ta opp enkeltsaker som kan skape presedens mht praktisering av gjeldende lov og forskrifter
- samarbeide med skolene, EO i ST, opplæringskontorene, partene i arbeidslivet, og fylkeskommunen
- delta i råd og utvalg og møter der elev- og lærlinginteresser bør være representert.

Generelt

Det er viktig at ombudsrollen utøves på et fritt og selvstendig grunnlag og at den ikke er underlagt fylkesrådmannens instruksjonsmyndighet. Elev- og lærlingombudet avlegger rapport til fylkestinget hvert år.

3 VEILEDNINGSARBEID

Elev- og lærlingombudet skal ifølge mandatet informere om rettigheter og plikter, bidra til å realisere bestemmelsene i lover og forskrifter og være en brobygger. Veiledningsarbeidet står dermed svært sentralt i ombudets arbeid. Dette løses i hovedsak på to måter. Ombudet gir veiledning til alle som har spørsmål om elever og lærlingers rettigheter og plikter i forhold til opplæringsloven og relevante bestemmelser i arbeidsmiljøloven. I tillegg utarbeider elev- og lærlingombudet informasjons- og veiledningsmateriell som spres på ulike måter blant fylkets elever og lærlinger.

3.1 HENVENDELSER

Fremdeles er det mange elever og lærlinger som ikke vet at det finnes et elev- og lærlingombud, og ombudet opplever derfor at antall henvendelser er færre enn det reelle behovet for råd og veiledning.

De fleste av henvendelsene kommer inn skriftlig via ombudets hjemmeside www.elevombudet.no, mens noen også kommer inn via epost, Facebook eller telefon. Selv om ombudet har vært i pappapermisjon, har henvendelser blitt besvart både via telefon og mail i permisjonstiden.

I overkant av 20% av alle henvendelser er av en slik art at de krever en eller annen form for saksbehandling utover å svare på spørsmålene som stilles. Blant disse er det stor forskjell på hvor mye tid som går med til saksbehandling. En sak kan avsluttes i løpet av noen timer, mens en annen sak kan strekke seg over flere skoleår.

Registreringen av henvendelser og saker har i år vært nedprioritert. Tiden ombudet har hatt til rådighet har gått med til å behandle saker, istedenfor å ajourføre saksarkivet. Det har ikke vært noen endring i antall henvendelser eller hvilke tema som tas opp i forhold til fjoråret.

3.2 INFORMASJON

Elev- og lærlingombudet benytter i all hovedsak følgende kanaler i sitt infoarbeid:

Trykksaker

Ombudet oppfordrer alle skoler til å ha elev- og lærlingombudets plakat synlig der elevene oppholder seg. Ombudet deler også ut Elevrådsboka, en veileder for elevrådsmedlemmer, til alle nye elevtillitsvalgte. En brosjyre om lærlingers rettigheter og plikter sendes ut sammen med godkjente lærekontrakter, og tas også med på de lærlingsamlinger i fylket hvor ombudet er representert.

Elev- og lærlingombudene i Norge laget i 2012 en veileder for elevrådskontaktene som høsten 2012 ble distribuert til alle skolene i fylket elektronisk. Den er utformet i et A4-format som gjør det enkelt både å lese på skjerm, eller å skrive ut for den som ønsker det. Ombudet har fått gode tilbakemeldinger på denne trykksaken, både fra elevrådskontaktene selv, og fra elevrådene. Mange skoler har gitt oppfølgingsoppgaven ovenfor elevrådet til nye personer dette skoleåret, og denne veilederen har for mange av disse vært en god oppstartshjelp i en ny funksjon.

Medieoppslag

Elev- og lærlingombudet ønsket dette skoleåret å jobbe mer målrettet og strategisk for å få gode medieoppslag. På grunn av ombudets foreldrepermisjon har dette vært vanskelig å få til, men ombudet ble kontaktet og uttalte seg i en nyhetssak om det nye gymfaget i Adresseavisen juni 2013.

Internett og sosiale medier

Elev- og lærlingombudets nettside (www.elevombudet.no) fungerer som en informasjonsportal om elever og lærlingers rettigheter. Her kan man raskt finne svar på de vanligste spørsmålene, og ha mulighet til å fordype seg i enkelttema og emner. De videregående skolene i fylket informerer om denne siden på sine nettsted. I tillegg ligger det også ute info om nettsiden på andre relevante nettsteder, slik som hos fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Ombudet har også en egen side på Facebook (www.facebook.com/strelelvombud), som brukes til å legge ut nyheter, oppdateringer og annen nyttig informasjon. Ombudet ser det som viktig å benytte sosiale medier aktivt for å nå ut til elever og lærlinger i Sør-Trøndelag. Annonser på Facebook brukes jevnlig for å spre

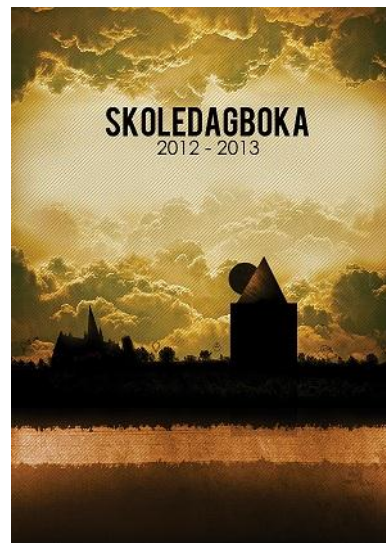
informasjon om ombudet, og fortelle hva ombudet gjør til de som ennå ikke følger elev- og lærlingombudets Facebook-side.

3.3 SKOLEDAGBOKA

Elev- og lærlingombudet gir i samarbeid med Fagenhet for videregående opplæring, Enhet for regional utvikling og Informasjonsenheten ut en gratis skoledagbok til alle elever på de videregående skolene i fylket. Ombudet er redaktør for skoledagboka, og den har både gjennom "Ukens tips" og egne infosider fokus på elevmedbestemmelse, rettigheter og plikter for elever i videregående opplæring. I tillegg inneholder den informasjon om fylkeskommunens tilbud for ungdom.

Ombudet anser skoledagboka for å være en god kanal både til å bidra til økt bevissthet og engasjement for egen hverdag blant elever og framtidige lærlinger, samt til å informere om mange av de gode tilbudene som finnes for ungdom i Kreative Trøndelag.

Ombudet utlyser hvert år en konkurranse i samarbeid med informasjonssenheten der elevene inviteres til å designe forslag til omslag på neste års skoledagbok. De tre beste forslagene ble lagt ut på ombudets Facebookside, hvorpå elevene selv fikk stemme fram det forslaget de likte best. Vinnerforslaget for neste skoleår er laget av Kristine Jordet, som i år har vært elev på 2MK ved Meldal videregående skole.

4 PÅDRIVERARBEID

Pådriverarbeidet er konsentrert om to hovedoppgaver. Elev- og lærlingombudet skal legge til rette for å styrke elevs og lærlingers innflytelse på sin egen opplærings situasjon, og bidra til å realisere opplæringslovens og forskriftenes bestemmelser i forhold til elevmedvirkning. Ombudet skal også være en brobygger mellom elevene og skoleledelsen og mellom lærlingene og bedriftsledelsen.

4.1 SKOLENE

I tillegg til de faste besøkene hvert år, har elev- og lærlingombudet kontakt med den enkelte skole ved behov. Det vil som oftest si at ombudet først tar kontakt etter at det er registrert et spørsmål eller en sak knyttet til den aktuelle skolen. Hvis det i slike enkeltsaker dukker opp forhold som kan gjelde flere skoler, involverer ombudet Fagenheten for videregående opplæring (FVO) i den videre oppfølgingen av skolene.

4.1.1 ELEVRÅDSBESØK

Elev- og lærlingombudet besøker hver høst alle elevrådene ved fylkeskommunens skoler. Målet med disse årlige besøkene er å motivere og istandsette elevrådene til å være gode elevtillitsvalgte på sin skole. Det er svært viktig å få etablert aktive og velfungerende elevråd på hver enkelt skole, både for elevenes egen del, og som ressurspersoner for elev- og lærlingombudet. I tillegg til å jobbe med egne saker, har elevrådene en rolle i å informere de øvrige elevene om ombudets funksjon og om deres rettigheter. Når elevrådet på en skole ikke fungerer, mangler derfor en viktig kommunikasjonslinje inn til den enkelte elev.

Møtene ble i år stort sett gjennomført som planlagt, og det var kun Skjetlein vgs av de offentlige skolene som ikke fikk besøk. I tillegg hadde ombudet skoleing for elevrådet ved KVT på høsten, og for elevrådet på Øya vgs i april 2013.

4.1.2 MØTE MED YRKESFAGSKLASSENE PÅ VG2

Målet med disse møtene er å motivere yrkesfagelevene til å bli lærlinger, samt å forberede elevene på overgangen fra skole til arbeidsliv. Dette tiltaket har nå vært gjennomført i fire påfølgende skoleår. I år ble disse møtene gjennomført av FVO i samarbeid med LO og opplæringskontorene.

4.2 LÆREBEDRIFTER OG OPPLÆRINGSKONTOR

Elev- og lærlingombudet tar kontakt med den enkelte lærebedrift eller opplæringskontor ved behov. Ombudet har likevel mindre kontakt med disse enn med skolene totalt sett, fordi det ikke er praksis at ombudet inviteres til faste årlige samlinger for lærlinger. I tillegg ønsker et flertall av lærlingene som tar kontakt at saken løses uten at ombudet er i direkte kontakt med lærebedriften. Ombudet forholder seg derfor i hovedsak til opplæringskontorene, og har svært liten kontakt med enkeltbedrifter.

Ombudet har helt siden starten av arbeidet i 2006 sett at det er en utfordring å nå ut til alle lærlinger med informasjon om rettigheter og plikter i arbeidsforholdet og opplysning om ombudsordningen. Ett viktig møtepunkt er lærlingsamlingene som hvert år arrangeres av fylkeskommunen, men ombudet får langt fra kontakt med alle lærlingene gjennom disse samlingene. Ombudet vil neste skoleår se på muligheten for å prioritere mer tid på arbeid rettet mot lærebedrifter og opplæringskontor.

4.2.1 LÆRLINGSAMLINGER

Ombudet deltok høsten 2012 på følgende lærlingsamlinger:

- 14. august: Byggmestrenes Servicekontor
- 20. august: Trondheim kommune
- 21. august: Opplæringskontoret for bygg- og anleggsteknikk
- 4. september: St. Olavs – ambulansetjenesten
- 13. september: Tverrfaglig opplæringskontor i Hemne og Aure
- 2. oktober: Opplæringskontoret for mat- og servicefag

4.3 FAGENHET FOR VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

Elev- og lærlingombudet har en god dialog med rådgivere og ledere ved Fagenhet for videregående opplæring. De fleste henvendelsene fra ombudet til FVO gjelder lærlinger og deres situasjon, og ombudet har i flere tilfeller fått god hjelp til å finne gode løsninger på vanskelige saker. Ombudet opplever det som en styrke å kunne besøke bedrifter sammen med FVO når lærlingen har meldt inn en sak. I de sakene hvor dette har vært gjort, har ombudet opplevd en god og åpen dialog mellom partene, og de aller fleste sakene har hatt en positiv utgang.

Ombudets rolle innebærer også å passe på elevers rettigheter i et systemperspektiv, noe som er FVOs ansvarsområde. Eksempler på dette kan være interne rutiner knyttet til godkjenning og heving av lærekontrakter, ordensreglementet og tillegg til dette, elevmedbestemmelse, osv. De få gangene elev- og lærlingombudet har tatt opp slike saker har disse blitt positivt mottatt og det har blitt fokusert på å finne en god løsning.

4.4 MØTER OG ARRANGEMENT

Elev- og lærlingombudet deltar i råd og utvalg der elev- og lærlinginteresser bør være representert, iht vedtak i fylkestinget. Dette ansvaret deles med bl.a. Elevorganisasjonen, fagforbundene og Yrkesopplæringsnemndas lærlingrepresentant.

Elev- og lærlingombudet har dette skoleåret ikke deltatt i noen råd eller utvalg, men har deltatt i følgende arbeidsgrupper:

- Prosjekt Seksuell helse

Ombudet har ellers bidratt med foredrag eller innlegg på følgende møter og arrangement dette skoleåret:

- Fylkesmannen i Sør-Trøndelags konferanse om barn og unge 2. oktober
- Elevforsamling i Elevorganisasjonen 5. oktober

5 SAMARBEID

Det er av avgjørende betydning for ombudet å ha et best mulig samarbeid med alle relevante aktører i forhold til videregående opplæring i Sør-Trøndelag. Den påfølgende listen er ikke en komplett oversikt over alle ombudets samarbeidspartnere, men inneholder de mest sentrale aktørene for ombudets daglige arbeid.

5.1 POLITISK LEDELSE

Elev- og lærlingombudet er i henhold til mandatet ikke underlagt fylkesrådmannen, men ligger direkte under Fylkestinget. Det er derfor politisk ledelse i fylkeskommunen som er oppdragsgiver for ombudet og som legger føringer for ombudets arbeid. Dette har Fylkestinget gjort gjennom vedtaket ved opprettelsen i 2006 og gjennom påfølgende vedtak ved behandling av elev- og lærlingombudets årsrapporter, fylkets strategiplan og andre politiske saker. Oppvekstkomiteens og fylkestingets tilbakemeldinger til elev- og lærlingombudet er av sentral betydning for det videre arbeidet, og ombudet er fornøyd med å ha etablert gode relasjoner med politisk nivå.

Ombudet hadde en muntlig orientering i forkant av politisk behandling av årsrapporten for 2011/2012 på opplæringskomiteens møte 17. oktober 2012 og i kontrollutvalget 16. oktober 2012. Fylkestinget behandlet årsrapporten den 31. oktober 2012, og gjorde to vedtak i den forbindelse. Det første var at fylkesrådmannen skulle få på plass et lærlingråd i fylket. Den andre vedtaket ba rådmannen levere en sak om organisering av regionale lærlingsamlinger etter modell av Nord-Trøndelag. Dette arbeidet kom dessverre ikke i gang før helt på slutten av rapporteringsperioden, i mai/juni 2013. Det er avtalt oppfølgingsmøter mellom FVO og ombudet høsten 2013, og ombudet håper at disse tiltakene vil være på plass i løpet av skoleåret 2013/2014. Se for øvrig vedlegg 2.

5.2 FYLKESKOMMUNENS VIRKSOMHET

Fylkesrådmannen

Selv om ombudsrollen formelt ligger under Fylkestinget, er elev- og lærlingombudet opptatt av et best mulig samarbeid med fylkesrådmannen. Gjennom dette samarbeidet får ombudet drøftet en del av de tilbakemeldingene som kommer inn fra elever og lærlinger i fylket.

Fagenhet for videregående opplæring (FVO)

Fylkeskommunens fagenhet for videregående opplæring er en uvurderlig støtte for ombudet i arbeidet med å besvare spørsmål og nå ut til elever og lærlinger.

Fylkets videregående skoler

Elev- og lærlingombudet tar sjelden kontakt med skolene uten at det dreier seg om en konkret henvendelse fra en elev. Ombudet setter stor pris på den positive holdningen skolene har til ombudets rolle og arbeid.

5.3 MEDVIRKNINGSORGAN

Elevorganisasjonen i Sør-Trøndelag (EO)

Ombudet har en god dialog med EO i Sør-Trøndelag, og forsøker der det er naturlig å samordne sin utadrettede virksomhet med dem.

Ungdommens Fylkesting (UFT) og Ungdommens Fylkesutvalg (UFU)

Det er svært viktig for elev- og lærlingombudet å holde god kontakt med UFU og UFT ettersom de er ungdommenes talerør i mange viktige saker.

5.4 OMBUDENE FOR ELEVER OG LÆRLINGER I NORGE

Det er i dag kun elevene i Troms og Hordaland som ikke har et elev- og lærlingombud i sitt fylke. Elev- og lærlingombudene i Norge har løpende kontakt, og drøfter vanskelige saker og gir råd til hverandre. Ombudene samles minst en gang i halvåret. Ett av formålene med de nasjonale samlingene er å kvalitetssikre den enkeltes arbeid i hjemfylket og få inspirasjon og gode ideer til det videre arbeidet. Ombudet i Sør-Trøndelag har dette skoleåret deltatt på en nasjonal samling med ombudene for elever og lærlinger 16. – 18. april 2013 i Stockholm. Samlingen ble lagt til Stockholm for å få til et møte med den svenske Skolinspektionen, og lære mer om hvordan svenske myndigheter fører tilsyn med skolene.

5.5 ANDRE VIKTIGE AKTØRER**Fylkesmannen i Sør-Trøndelag**

Ombudet har et godt samarbeid med Fylkesmannens oppvekst- og utdanningsavdeling og har derfra fått svært nyttige tilbakemeldinger i forbindelse med enkeltsaker og spørsmål. Ombudet holdes også orientert om fylkesmannens tilsynsarbeid med den videregående opplæringa i fylket.

Opplæringskontorene

Ombudet har kontakt med de enkelte opplæringskontorene ved behov, som oftest i forbindelse med henvendelser fra lærlinger som trenger bistand. Ombudet har også god kontakt med styret i SOST i saker av mer generell karakter.

Fagforeningene

Ombudet oppfordrer alltid lærlinger til å organisere seg for å få informasjon, råd og hjelp på arbeidsplassen. Ombudet opplever at mange lærlinger ikke er klar over hvilke rettigheter de har som arbeidstaker, og får mange spørsmål om rettigheter ift lønn, arbeidsmiljø og arbeidstid. Ombudet er i dialog med den enkelte fagforening i saker fra lærlinger vedrørende arbeidsrett, og henviser også dit i klare fagforeningssaker.

6 ANBEFALINGER**Lærlingråd**

Fylkesrådmannens arbeid med å forberede opprettelsen av et lærlingråd i fylket kom dessverre ikke i gang før mot slutten av skoleåret. Ombudet synes dette har tatt lang tid, men håper at Sør-Trøndelags første lærlingråd kan settes i gang i løpet av skoleåret 2013/2014.

Opplæring av helsefagarbeidere

Ombudet får mange henvendelser fra lærlinger innen helsefag med spørsmål om forholdet mellom verdiskaping/tjenesteyting og opplæring. Behovet for nye helsefagarbeidere er også stort, og ombudet føler derfor det er riktig å ta opp disse spesifikt, selv om de sammen utfordringene også dukker opp i andre yrker og bransjer.

Noen lærlinger føler at de for tidlig går inn som en del av ordinær bemanning på enhetene, mens andre føler at de ikke kan spørre om hjelp og veiledning ved behov fordi arbeidspresset på de ansatte er så stort. Dette har også alvorligere konsekvenser i noen tilfeller, blant annet har noen kommuner avvist lærlinger under 18 år fordi de vil ha lærlinger som har førerkort. Forskjellene er store mellom kommunene i fylket, og i noen tilfeller også mellom ulike enheter i samme kommune. Elev- og lærlingombudet vil be Yrkesopplæringsnemda

behandle dette som en sak, og se om det er mulig å etablere en felles forståelse av hvilke forventninger lærlingene kan møtes med, samt hvilke forventninger lærlingene kan ha til kommunen og til læretida si.

7 VEDLEGG

7.1 HANDLINGSPLAN 2013-2014

Mål 1: Forbedre informasjonen til og kontakten med lærlinger i Sør-Trøndelag

Tiltak:

- Besøke lærlinger på arbeidsplassen, bli kjent med deres arbeidshverdag
- Delta på flest mulig læringsamlinger.
- Videreutvikle skriftlig og muntlig materiell som omhandler lærlingenes rettigheter
- Fortsette og videreutvikle samarbeidet med lærlingenes fagforeninger
- Oppstart og skolering av fylkets lærlingråd.

Mål 2: Gjøre ombudsordningen mer kjent i fylket

- Vurdere forsterket innsats mot utsatte elevgrupper.
- Vurdere innsats mot ungdomsskoleelever og –foreldre
- Opprette samarbeid med ungdomsrådene i kommunene.
- Benytte lokale og regionale medier for å sette søkelys på viktige saker

7.2 FYLKESTINGSSAK 97/12 – SAKSPROTOKOLL

Elev- og lærlingombudets årsrapport 2011/2012

Arkivsak-dok. 201202534
Saksbehandler Espen Agøy Hegge

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Opplæringskomiteen	17.10.2012	62/12
2 Fylkestinget	31.10.2012	97/12

INNSTILLING:

1. Saken tas til orientering.
2. Fylkestinget støtter opprettelsen av et regionalt lærlingeråd, og mener dette vil bidra til å løfte lærlingers stemme inn i den fylkeskommunale virksomheten etter samme modell som UFU og ungdommens fylkesting. Fylkesrådmannen bes i iverksette et arbeid for å få dette på plass.
3. Fylkestinget ber videre fylkesrådmannen komme tilbake til opplæringskomiteen med forslag til organisering av regionale lærlingekonferanser i regi av fylkeskommunene etter modell fra Nord-Trøndelag.

Fylkestinget har behandlet saken i møte 31.10.2012 sak 97/12**Protokoll****Votering**

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak

1. Saken tas til orientering.
2. Fylkestinget støtter opprettelsen av et regionalt lærlingeråd, og mener dette vil bidra til å løfte lærlingers stemme inn i den fylkeskommunale virksomheten etter samme modell som UFU og ungdommens fylkesting. Fylkesrådmannen bes i iverksette et arbeid for å få dette på plass.
3. Fylkestinget ber videre fylkesrådmannen komme tilbake til opplæringskomiteen med forslag til organisering av regionale lærlingekonferanser i regi av fylkeskommunene etter modell fra Nord-Trøndelag.

7.3 FYLKESTINGSSAK 34/2005 – PROTOKOLL OG SAKSUTREDNING

SØR-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE

SAKS PROTOKOLL

Ungdommens fylkesting og elev-/ lærlingeombud

Behandlet av	Møtedato	Saksnr
Utdannings- og velferdskomitéen	19.04.2005	9/2005
Fylkestinget	21.04.2005	34/2005

Saksbehandler: Karen Havdal
 Arkivsak: 200412124
 Arkivkode: 015

FYLKESTINGET - 21.04.2005**Protokoll**

Følgende forslag ble fremmet:

1. Randi Rognes(V)**1.**

Første tingsamling for Ungdommens fylkesting i Sør-Trøndelag holdes høsten 2005. Forberedelse og gjennomføring ivaretas av en egen ungdomsgruppe med representanter fra kommunale ungdomsråd i kystregionen, innlandsregionen og byregionen, samt fra frivillige ungdomsorganisasjoner.

2.

Det opprettes en 50% stilling som elev- og lærlingombud i Sør-Trøndelag fra 01.08.2005, foreløpig for en periode på 2 år. Det avsettes inntil kr 150.000,- på tjenesteområde "Politisk styring og kontrollorganer" til dekning av kostnader i 2005.

Ombudet avlegger rapport til fylkestinget for hvert (skole)år. Ved utløpet av 2-årsperioden foretas en evaluering og vurdering av stillingen, den omfang og oppgaver.

3.

Ombudets oppdrag er å :

- ivareta det administrative arbeidet med Ungdommens fylkesting
- ivareta arbeidet med elev- og lærlingmedvirkning slik det er skissert i saksutredningen.

4.

Elev- og lærlingombudet ansettes av fylkesrådmann i samråd med fylkesordfører, etter innspill fra Elevorganisasjonen i Sør-Trøndelag og ungdomsgruppen som skal forberede den første samlingen i Ungdommens fylkesting.

2. H v/Kjetil Reinskou:

Fylkestinget mener intensjonene bak et elev- og lærlingombud ivaretas bedre gjennom en styrking av elevdemokrati og frivillige organisasjoner. Det opprettes derfor ikke en slik ombudsordning. Fylkestinget avsetter samme beløp som ombudsordningen ville kostet til

elevdemokrati og frivillige ungdomsorganisasjoner. Fylkesrådmannen bes komme tilbake med en egen sak på fordeling av midlene

Votering:

Forslag 2 fikk 6 stemmer, og falt

Innstillingens punkt 1 ble enstemmig vedtatt

Ved alternativ votering mellom punkt 2 i innstillingen og punkt 2 i forslag 1 ble innstillingen vedtatt mot 1 stemme(V)

Innstillingens punkter 3 og 4 ble vedtatt mot 8 stemmer(H,FRP)

Vedtak

1.

Første tingsamling for Ungdommens fylkesting i Sør-Trøndelag holdes høsten 2005.

Forberedelse og gjennomføring ivaretas av en egen ungdomsgruppe med representanter fra kommunale ungdomsråd i kystregionen, innlandsregionen og byregionen, samt fra frivillige ungdomsorganisasjoner.

2.

Fylkestinget ber fylkesrådmannen innarbeide 100% stilling til elev- og lærlingeombud med oppstart 1.1.2006 i høstens budsjettframlegg. Ombudet avlegger rapport til fylkestinget for hvert skoleår. Ved utløpet av 2-årsperioden foretas en evaluering og vurdering av stillingen, dens omfang og oppgaver. Kostnaden med Ungdommens fylkesting høsten 2005 belastes området "Politisk styring og kontrollorganer

3.

Ombudets oppdrag er å :

- a. ivareta det administrative arbeidet med Ungdommens fylkesting
- b. ivareta arbeidet med elev- og lærlingmedvirkning slik det er skissert i saksutredningen.

4.

Elev- og lærlingombudet ansettes av fylkesrådmann i samråd med fylkesordfører, etter innspill fra Elevorganisasjonen i Sør-Trøndelag og ungdomsgruppen som skal forberede den første samlingen i Ungdommens fylkesting.

Saksutredning: Ungdommens fylkesting og elev- og lærlingombud

FYLKESRÅDMANNENS INNSTILLING

1. Første tingsamling for Ungdommens fylkesting i Sør-Trøndelag holdes høsten 2005. Forberedelse og gjennomføring ivaretas av en egen ungdomsgruppe med representanter fra kommunale ungdomsråd i kystregionen, innlandsregionen og byregionen, samt fra frivillige ungdomsorganisasjoner.
2. Det opprettes en 50% stilling som elev- og lærlingombud i Sør-Trøndelag fra 01.08.2005, foreløpig for en periode på 2 år. Det avsettes inntil kr 150.000,- på tjenesteområde "Politisk styring og kontrollorganer" til dekning av kostnader i 2005. Ombudet avlegger rapport til fylkestinget for hvert (skole)år. Ved utløpet av 2-årsperioden foretas en evaluering og vurdering av stillingen, den omfang og oppgaver.
3. Ombudets oppdrag er å :
 - ivareta det administrative arbeidet med Ungdommens fylkesting
 - ivareta arbeidet med elev- og lærlingmedvirkning slik det er skissert i saksutredningen.
4. Elev- og lærlingombudet ansettes av fylkesrådmann i samråd med fylkesordfører, etter innspill fra Elevorganisasjonen i Sør-Trøndelag og ungdomsgruppen som skal forberede den første samlingen i Ungdommens fylkesting.

GJELDENE FORUTSETNINGER

Fylkestinget behandlet i møte 18.januar sak om Elev- og lærlingombud (sak 5/05) og sak om Ungdommens fylkesting i Sør-Trøndelag (sak 8/05). Sakene ble sett under ett og det ble fattet følgende vedtak:

Det etableres en ordning med Ungdommens fylkesting i Sør-Trøndelag med utgangspunkt i modell av Sogn og Fjordane.

Det opprettes et Elev- og lærlingombud for Sør-Trøndelag.

Det avsettes en 50% stillingsressurs som Elev- og lærlingombud, som også skal ivareta det administrative arbeidet med elevmedvirkning og ungdomsengasjement (herunder t.d. arbeidet mot ungdomsråda og den administrative oppfølginga av Ungdommens Fylkesting).

Det legges frem en sak for komité for Utdanning og Velferd og Fylkestinget i april om konkret utforming av Ungdommens fylkesting og opprettelse av et Elev- og lærlingombud for Sør-Trøndelag.

FAKTISKE OPPLYSNINGER

Ungdomsgruppen som ble oppnevnt i ungdomskonferansen i august, har vært samlet til møte for å drøfte konkret utforming av Ungdommens fylkesting i Sør-Trøndelag. Som vedtaket sier vil forslag til vedtekter, deltakelse, organisering osv. i hovedsak bli basert på erfaringene fra Sogn og Fjordane, men det vil også bli innhentet erfaringer fra andre fylker som har tilsvarende organ.

Gruppen er sammensatt av to representanter fra ungdomsrådene i kystkommunene, to fra innlandskommunene og to fra byregionen, hvorav en blir oppnevnt fra det nye Ungdommens bystyre i Trondheim (konstitueres 9.mai). I tillegg deltar to representanter fra frivillige organisasjoner (4H og Norges Speiderforbund) og en fra de politiske ungdomspartiene (SU).

Gruppen ble utfordret til å ta på seg oppgaven med å forberede den første tingsamlingen og dette var de positive til. Gruppen vil konstituere seg som foreløpig arbeidsutvalg i neste møte. Første tingsamling er planlagt til helga 22.-23.oktober 2005.

Funksjonen som elev- og lærlingombud har vært drøftet med Elevorganisasjonen i Sør-Trøndelag (EO i ST). Elevorganisasjonen organiserer både elever og lærlinger. 20 av våre skoler er medlemmer av EO i ST.

Følgende fylkeskommuner har eller har vedtatt ordningen med elevombud: Nordland, Nord-Trøndelag, Oppland, Buskerud, Akershus, Telemark, Vestfold, Østfold og Sogn og Fjordane.

HELHETLIG DRØFTING

Ungdommens fylkesting

Opgaver i tilknytning til Ungdommens fylkesting vil i første rekke være å

- utføre sekretariatsoppgaver i forbindelse med tingsamlingene
- bistå arbeidsutvalget med både kompetanse og praktisk tilrettelegging
- være kontaktperson for fylkeskommunens administrasjon og politikere overfor UFT/ arbeidsutvalget - og andre veien

Vedtekter og retningslinjer for Ungdommens fylkesting (UFT) må vedtas av ungdommene sjøl. Det "voksne" fylkestinget har gitt sine føringer gjennom å vedta at en skal bygge på modellen fra Sogn og Fjordane. Følgende punkter ble drøftet i møtet med ungdomsgruppen.

Antall møter:

I ungdomsgruppen kom det opp et ønske om å ha flere tingsamlinger slik at en kunne bli bedre kjent, men gruppen så flere argumenter imot. Ungdommens fylkesting er en samling for *delegater* fra kommuner og organisasjoner, en blir ikke valgt som *medlem*. Det blir viktig å få gode prosesser underveis i samlingen, for at den skal fungere best mulig. Å planlegge opplegget for tingsamlingen på en måte som ivaretar dette, blir en av de viktigste oppgavene for arbeidsutvalget. Her er det flere erfaringer å bygge på.

For arbeidsutvalget, som skal fungere som et fellesskap gjennom hele året, vil det være behov for flere møter. Det kan også være aktuelt å arrangere temakonferanser mellom tingsamlingene, slik at det blir to treffpunkter i løpet av året.

Egne midler til rådighet:

Det er i hovedsak to innvendinger til dette. For det første stilles med en gang et større krav til administrative ressurser dersom det skal håndteres penger i systemet. Det må behandles

søknader, foretas utbetalinger, føres regnskap, m.v. En halv stilling som i tillegg skal fungere som elev- og lærlingombud, vil ikke kunne ivareta disse oppgavene.

Samtidig vil dette bli en krevende oppgave for arbeidsutvalget - og for tinget - og den vil lett ta oppmerksomhet bort fra andre oppgaver. Spesielt i det første året vil det være nødvendig å rette oppmerksomheten inn mot det å få arbeidsutvalget til å fungere godt, og å få gjennomført gode tingsamlinger.

Gruppens konklusjon på dette punktet var derfor at UFT i første omgang ikke skal ha egne tilskuddsmidler til disposisjon.

Utgiftsdekning/ møtegodtgjørelse

Det er enighet i ungdomsgruppen om at deltakerne skal ha utgiftsdekning, og for fylkeskommunen har det vært en forutsetning at utgiftene skal kunne deles med flere. Kommunene må dekke kostnadene for sine deltakere i den årlige tingsamlingen.

Arbeidsutvalgets utgifter bør dekkes av fylkeskommunen. Det var ikke stemning i gruppen for å yte møtegodtgjørelse.

Ombudsrollen

Oppgaver i forhold til elever og lærlinger

To viktige stikkord for ombudets arbeid er elev- og lærlingmedvirkning og elev- og lærlingdemokrati. Inspirert av arbeidet med elev- og lærlingombud i andre fylker, erfaringer fra samhandling med elever i eget fylke og innspill fra EO i ST tenker fylkesrådmannen seg at ombudet har flg arbeidsoppgaver:

- ivareta elevenes og lærlingenes interesser generelt
- informere elevene og lærlingene om deres rettigheter og plikter
- legge til rette for å styrke elevers og lærlingers innflydelse på sin egen opplærings situasjon
- bidra til å realisere opplæringslovens og forskriftenes bestemmelser om elevenes og lærlingenes rett til å delta aktivt i planlegging, gjennomføring og evaluering av opplæringen
- være en brobygger mellom elevene og skoleledelsen og mellom lærlingene og bedriftsledelsen

Dette gjøres bla ved å

- gjennomføre kurs for elevrådsmedlemmene ved de videregående skolene og tilsynsvalgte i lærebedriftene
- inspirere elevrådene og tilsynsvalgte til større aktivitet
- informere om elevenes og lærlingenes rettigheter og plikter i forhold til et godt fysisk og psyko-sosialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring
- bistå enkeltelever, lærlinger og elevråd i saker ved den enkelte skole og lærebedrift
- ta opp enkeltsaker som kan skape presedens mht praktisering av gjeldende lov og forskrifter
- samarbeide med skolene, EO i ST, opplæringskontorene, partene i arbeidslivet, og fylkeskommunen
- delta i råd og utvalg og møter der elev- og lærlinginteresser bør være representert.

Generelt

Det er viktig at ombudsrollen utøves på et fritt og selvstendig grunnlag og at den ikke er underlagt fylkesrådmannens instruksjonsmyndighet. Elev- og lærlingombudet avlegger rapport til fylkestinget hvert år.

Forslag som følger saken

Da denne saken (sak 5/2005) var oppe til behandling i fylkestinget, ble flg forslag lagt ved saken:

”Ombudet skal primært betjene lærlingene, mens elevene bør henvises til elevrådet ved sin skole.” Fylkesrådmannens faglige vurdering er denne:

Ca 20% av de tre årskullene som til enhver tid er inne i videregående opplæring, er lærlinger, mens 80% er elever. På samme måte som elevene har lærlingene også sine tillitsvalgte i lærebedriftene, valgt av og blant de ansatte, som skal påse at lærlingene får den opplæringen de har krav på. Denne tilsynsvalgtordningen fungerer svært ujevnt fra bedrift til bedrift. Også elevrådene fungerer svært ujevnt, men hovedbildet er at elevrådene er for passive i forhold til den elevmedvirkning og det elevdemokrati som lov og forskrifter gir dem rett til. Mangelen på kontinuitet er en utfordring. Elevrådene må ha hjelp til å utføre sine oppgaver på en tilfredsstillende måte. Denne hjelpen kan vi se for oss bør gis av EO i ST, men også her har aktiviteten vært svært varierende fra det ene året til det andre, samtidig som mangelen på kontinuitet er et problem. Når så fylkesstyret endelig har fått aktive medlemmer som ønsker å være pådrivere, opplever de at oppgavene langt overstiger deres kapasitet, først og fremst mht tid. Det er altså vel så store utfordringer i skolene som i lærebedriftene på dette feltet. En foreløpig vurdering av elevsvarene i Elevinspektørene våren 2005 peker i samme retning. Både elevmedvirkning og elevdemokrati synes å komme dårligere ut sammenlignet med våren 2004. Det er likevel viktig å understreke at et elev- og lærlingombud ikke skal erstatte eller overta oppgaver fra elevrådet, som er et lovpålagt organ, valgt av elevene. Ombudet skal medvirke til at elevrådet blir mer aktivt og mer kompetent. På samme måte skal ombudet medvirke til at tilsynsvalgtordningen i lærebedriftene fungerer bedre. Denne ordningen er også lovfestet. Fylkesrådmannens vurdering er at det ikke vil være naturlig å foreta en prioritering av ombudets oppgaver som angitt i forslaget. Ombudet bør, i så stor grad som det er praktisk mulig, forsøke å styre arbeidet sitt slik at det står i et rimelig forhold til fordelingen mellom elever og lærlinger.

Andre forhold vedrørende stillingen

De fleste fylkeskommunene som har elev- og lærlingombud, har avsatt en 100% stilling til arbeidet. Bare Telemark kombinerer ombudstillingen med sekretær oppgaver for Ungdommens Fylkesting. I Sør-Trøndelag er det en 50% stilling som skal dele på de to hovedområdene. Det medfører at det må foretas en forholdsvis hardhendt prioritering av arbeidsoppgaver sammenlignet med hva ombudet har i andre fylker. Arbeidsforholdene må legges slik til rette at det ikke går med uforholdsmessig mye tid til rene kontortekniske oppgaver.

Stillingens omfang bør vurderes etter et par års prøvedrift, sammen med en vurdering av kombinasjonen av ombudsoppgavene og oppgaver knyttet til Ungdommens fylkesting.

Med tanke på den forestående nedbemanningen i fylkeskommunen, har en vurdert mulighetene for å kunne tilby stillingen til en person som allerede er ansatt i organisasjonen. Det har ikke vært mulig å finne en aktuell kandidat, og det anses derfor nødvendig å lyse ut stillingen. Tilsetting foretas av fylkesrådmannen i samråd med fylkesordfører, men utforming av utlysningstekst gjøres i samarbeid med Elevorganisasjonen og Ungdomsgruppa, og representanter for begge organ tilbys å delta i intervjurunden.

Lokalisering

Elev- og lærlingombudet har en dobbeltrolle som krever både kjennskap til og legitimitet hos elever og lærlinger på den ene siden og det politiske system og administrasjonen på den andre

siden. Begge deler må hensyntas ved valg av kontorsted. Elevorganisasjonen i Sør-Trøndelag leier kontor i aktivitetshuset ISAK. Behovet for et tett og godt samarbeid mellom Elev- og lærlingombudet (ELO) og EO i ST tilsier at en lokalisering av ELO til ISAK vil være gunstig. Det samme gjør kravet om at ombudsrollen skal utøves fritt og selvstendig i forhold til fylkeskommunen. Oppgavene knyttet til Ungdommens Fylkesting gjør det derimot ønskelig med tettere kontakt med miljøet i Fylkeshuset. Det skulle tilsi at kontoret plasseres der. Økonomisk representerer en leieavtale med aktivitetshuset ISAK ca 15.000 kr pr år. Fylkesrådmannen vil avklare kontorplasseringen i god tid før stillingen besettes.

Økonomi - Budsjettskisse

Utgifter på årsbasis:

Lønn + sosiale utgifter (300.000 pr år + sos.utg.)	200.000 kr
Driftsutgifter: møte- og reiseutgifter, samlinger, kontorhold, kjøp av tjenester m.m.	100.000 kr
Totalt pr år	300.000 kr

Finansiering:

Utgiftene for 2005 dekkes innenfor rammen av vedtatt budsjett, tjenesteområde ”Politisk styring og kontrollorganer”.

FYLKESRÅDMANNENS KONKLUSJON

Fylkesrådmannen anser de første to årene som en viktig innføringsperiode for ordningen med Ungdommens fylkesting. Dette vil samtidig være en prøveperiode med hensyn til hvordan sekretæroppgavene lar seg kombinere med funksjonen som elev- og lærlingombud.

www.elevombudet.no

www.facebook.com/strelevombud